

Märdikuu
17. päiv
2009
Nummör
23 (194)
Leht mass erälde
ostõn 5 kruuni

UMƏ LEHT

VANA VÖROMAA RAHVA UMAN KEELN LEHT

**Edevanõmbidõ pidorõiva
vahtsõst pruukmistõ!**

Kae lk 2

**Tunnõtuusi inemiisi
man märdisandin**

Kae lk 3

**Ruitlanõ nõud Paurilõ
60 000kroonist palka**

Kae lk 4

UMMA PIDO

KU KESKKOTUS KIMMÄS, SÕS LADVA' LAULVA'

Otsitas 2 koolilast Umma Pido vidämä

Tõsõ Uma Pido lavastaja Trassi Raivo kuulutas vällä konkursi katõ pidojuhi löüdmises.

29. lehekuul 2010 Põlvn Indsikurmun tulõva pido juhis võiva kandidiiri 10–17 aastakka vana nuurmehe ja tütarlatsõ. Vällä valitas üts tütarlats ja üts nuurmiis.

«Vällä tahtnu valli nuu, kiä julgusõ suurõ rahva iin üles astu, pidävä võro kiilt umas, niisama armsas umma koto, naabriid, mõtsu, nurmi ja teid, miä kokko toova ja eräle veevä,» ütelf Trassi Raivo.

Nuuri vällävalimisõs tetäs konkurss. Konkurss esi om kinniline (kohal omma õnnõ osavõtja ja naidõ juhendaja) ja tuu tulõ kolmapäävä, 20. vahtsõaastakuul 2010 Põlva keskraamadukogon.

Kandiiri võinu nuurmiis ja tütarlats paarin, a tuu olõ-i kohustus. Valigu tege pido lavastaja Trassi Raivo kuun žüriiga, kon omma Põvvati Helje (Põlva maavalitsusõ rahvakultuuri pääasatundja), Tagamõtsa Tarmo (edimäse Uma Pido lavastaja, Võro liinatriatri kunstilinõ juht)

ja Ilvese Aapo (laululuuja).

Konkursil ülesastmisõs pallõldas ette valmista kats luulõtust nimistüst, miä omma Uma Pido kodolehe www.umapido.ee pääl uudissidõ all. Ku suuvi om, või ülesastja mano valli viil üte luulõtusõ vai lühkü jutu. Esitämise man või pruuki nii tehniiga ku inemiisi api (nt pillisaadõ).

Hindä tulõkist pallõldas teedä anda Ojari Triinulõ triinu. ojar@wi.werro.ee, tel 5332 2153) vai Põvvati Heljele helje@polvamaa.ee, tel 525 6218 ildampa 11. 12. 2009. Kirja tulõ panda uma nimi, vannus, kuul, klass ja muidoki hindä ja juhendaja kontakt.

Kirjapandnuilõ andas edes-piten konkursi kõrraldusõst täpsemät teedüst.

egä konkursist osavõtja ja timä juhendaja saa tenos edimäse Uma Pido DVD, kutsõ tõsõlõ Umalõ Pido ja vällävalidu muidoki võimalusõ tõsõ Uma Pido juhina üles astu.

Päält tuud pand seo konkursi tugõja, Vanemuisõ tiatri, avvo-hinnos vällä tiatripiletiid.

UL

OJARI TRIINU PILT

Uma Pido laulukoori uutva viil vahtsit lauljit ütlen lüümä. Minevä nädäli olli Uma Pido projektikuurõ «Naasõ nurmõst» ja «Mehe mõtsast» edimäse kokkosaamisõ.

Naisi laulupruuvi tulõ Võrolõ (pildi pääl) 25 ja Põlvalõ 22 naist. Vahtsit lauljit tugõsi ummi hellega Võrol naisikuurõ Kannel ja Tempera laulja, Põlvn naisikuurõ Mai laulja. Dirigendi Ilvese Helga, Aropi Erja ja Tammeoru Saidi olli vahtsidõ naisiga rahul: «Jõudsõmi peris pallo är oppi ja edimäse proovi kotsilõ kõlasi kõik õks ilosalõ.»

Mihi laulupruuvi Vana-Koiola rahvamajja tulõ pühapäävä 40 mehe ümbre. Noidõ siän olli ka segäkuurõ Hilario mehe, kiä kimmähe tahtva Umal Pido päält segäkuurõ ka mihiikuurõga ütlen laulda ja Põlvamaa mihiikuurõ laulumehi ja Võro mihiikuurõ mehe.

Olõ-i viil ilda kuuri mano tulla: nii mihi ku ka naisi, kiä edimädsel kõrral es saa tulla, oodõtas Uma Pido laulõ opma. «Naasõ nurmõst» tulõva Võrol kokko kultuurimajja iispäävä, **7. 12 kell 19**. Helüpruuv vahtsilõ tulõjilõ om joba kell **18.30**. Põlvn tulõva «nurmõnaasõ» kokko tõsõpäävä, **8. 12 kell 18** Põlva kultuurikeskusõn. Mihi oodõtas laulma pühapäävä, **6. 12 kell 16** Vana-Koiola rahvamajja. Teedüst saa www.umapido.ee ja telefoni 5332 2153 päält.

UL

Leevätego om moodun

PEEDOSAARÕ KAISA

«Poodileib inämb es miildü – tull' naada esi leibä tegemä,» selet' Kanepi keriguopõtaja ja säitsme latsõ imä Laili Margit, kiä lei märdipäävä öda-gu ütlen leevätegemise oppusõl Kanepin. Esi leevä tegemine om perämädsel aol terven Eestin muudu länü ja muidoki om ka meil Võromaal huviliidsi hulga.

Kanepi kooli söögitarro tull' esi leibä tegemä umbõs katkõmmend Kanepi valla pernaist. Kõrra essü tarro ka ütlen meesterahvas, a tuu kattõ sama kipõlt ku ilmugi.

Leevätego kõrraldaja, Kanepi valla seldsi naasõ anni pikä lavva päält maitsa mitmõsugumadsõst jahust tettüisi esi maiguga leeväpalakõisi. Mullõ miildü kõgõ rohkõmb kuivatuisi puuvilätükkega leib.

Ütenkuun sai tettüs sibulaisuidsulihale leib, miä õkvall nahka panti, ku tuu ahost vällä tull'. Leevätegemise mano käve nii kõva jutt ja tsaagataminõ, et es mõista inämb, kelle poolõ kaia ja kedä kullõlda. A arvo saia: kõik, kiä olli joba esi pruuvnu koton leibä tetä, tahtsõ umast kogõmusõst kõnõlda.

Laili Margit selet', et timä märgõf inne peris mitu aastat tuu asa pääle, inne ku leevätego ette võtõ. Puuljuhuligult

PEEDOSAARÕ KAISA PILD

Kanepi kooli söögimaja juhataja Hallapi Aire (kulbiga) leevätegemist oppaman.

trehväs näppu leevätegemise oppus ja nii taa läts.

Leevätegemise man om kõgõ tähtsamb asi juurõtus. Margit sai Internetist juurõtusõ tegemise oppusõ ja tekki tuu perrä. No tuust tettüt leibä ei saa timä jutu perrä tuuga sukugi kõrvuisi panda, määnest tä parhilla joba mõist tetä. «Pere süü esitettüt leibä väega hää meelega, paar kõrda om mu viieaastanõ tirts käsknü, et veemi latsiada kah seod leibä!» naard Margit.

Leevätegemise üts päämine oppaja Hallapi Aire sai uma edimäse juurõtusõ tiidmiisiga leevätegijide käest. «Kävemi Tarton põllumajandusmuusõumin, sääl trehväs olõma leevätego ette võtõ. Puuljuhuligult

kiä om ammõdi poolõst kooli söögimaja juhataja. «Lahkõ naasõ olli kõrraga nõun andma juurõtusõ kodo kah.» Kanepi leevätegemise oppusõl jagi Aire joba esi tõisilõ juurõtusõ kodo ütlen võtmisõs.

Leevätegemise oppus oll' ka riidi Väimälän seminäril Uma Mekki. Leplandi Ivi leeväop-pusõ kotussõ saiva kipõlt täüs. Uma Mekki vidäjä Tamra Ave ütelf, et huviliidsi om nii hulga, et keväjä plaanitas tetä viil ütlen leevätegemise oppus.

Tuud, et leevätegemine moodun om, pruukva joba är ka kaupmehi: Võro Maksimarketin om eräle lett reklaamiga, et sääl pääl om kõik, midä leevätegemises vaia. «Leevätege-

Esitettü leib kattõ taldrigu päält kipõlt.

mise jaos tarvilinõ kraam om muido poodin väega lajan. Pannimi kõik ütlen kokko, et leevätegijil olõsi keremb kraami kätte saia ja ku inemine olõ-i inne leibä tennü, sis om kõrraga nätä, midä vaia läts.» selet' asja Võro tarvitajidõ ütistüse kaubandusjuht Karu Taavi.

Krabi külätiaatri «Kepp ja külä» Rõugõn

SAARNIIDÜ HARDI

Puulpäävä mängse Krabi külätiaatri Rõugõn vagivahtsõt nalatükü «Kepp ja külä». Ma olli kah sääl ja es jõvva lehe jaos kõkkõ üles kirotagi, selle et kuis sa kirotat, ku sa kõikaig naarat!

Naarda sai joba inne näütemängü pääl nakkamist: saalin olnu rahvas, päämidselt vanõmba inemise, teivä esi joba pallo nalla.

Kirju perrä pidi olõma näütemängü piaaigu nigu telekast nätt vällämaa serial «Seks ja linn». Mäng naas pääle tuuga, et kats vanainemist saiva kokku. Mõlõmbil muiduki tervüshädä külln. Liisu (ütlen vanainemine) kõnõf, et arsti manu umma

väega pikä järekkõrra. Ku tahat naidõ loogõ – stomatoloogi ja astroloogi – kiä nä umma, aigu saia, sõs piät kats kuud varramba joba ao kirja pandma, a tuu aoga võit jo joba är koolda! Kipõmbahe saat kah, a sõs piät ussõst sisse minemise iist 250 kruuni masma. Ku loog sullõ pääle kaes, sõs piät tõsõ 250 masma. Manda (tõnõ vanainemine) ütelf, et tuu iist joht ei tasu arsti manu minnä ja küsse, kas mõnõ loogi mano saat kõrraga kah. Liisu tiidse, et seksuoloogi mano pidi kõrrapäält saama.

Tuu asapulga manu nuu kats krapsakat Võromaa vanainemist sis ütlenkuun lätsiki ja tuud juttu, midä nä sääl aiva, es jõvva är naarda. Juttu oll' nii striptiisist, «roosast kurgist», miä aknõlavva pääle tüütämä

SAARNIIDÜ HARDI PILT

Näütlejidõ (kuralt) Antoni Daisy, Antoni Annika ja Mürgõ Marje mängminõ oll' kitmist väärt.

panti ja säält pindrehe karaš, ja palfost muust.

Ku ti, hää lugõja, kah naarda tahati, piati iks esi taad tükü

kaema minemä. Saati nii pallo naarda, et inämb ei jõvva ja tervüs tulõ nigu kohisõs, selle et teedäki om naar jo tervüses!

Tsiagripiist ja märdisandõst

Eestin om kah no tsiagripi-pelgüs valla lännü. Joba kirotõdas, et «Näomaski kandmine on kujunemas trendiks». No tulõ taivas appi, nigu pääministriherräle miildüs üteldä.

Taa tsiagripi-jutuga om ullis mint. Nuu, kiä pallo pelgäse, jääseki kergembähe haigõs. Nii-üteldä mõtlõsõ hindäle haigusõ külge.

Nigu tulõ vällä märdisandõ jutust (lugu Uma Lehe kolmanda külle pääl), sis pelksi mõnõ eski märdisandõ sisse laskõ, arvada tsia-muudu maskõ peräst, nigu märdisandi esi perän nalla tei.

Mi Võromaa olõ-i õnnõs viil suurliin, kon määnegi hirmsa haigus või sullõ tõsõ inemise küllest inne külge karada, ku sa uma suurõ maja trepist alla jõvvat kõndi vai liftiga sõita.

Hää Võromaa inemise, sööge kurõmarju ja sibulit, roitkõ veidemb ilma pite ja ärke tekke ullõst juttõst vällägi! Minke parõmb mõtsa ala suusatama, ku veidikese gi lummõ pidä, vai jalutagõ niisama ja nuhutagõ mõtsa hõngo. Sõs võit luuta, et tervüs om nii kimmäs, et egäsugumadsõ pisiläse tuud maaha ei murra.

HARJU ÜLLE, päätoimõndaja

UMALEHT

Telmisenummõr 00917

Ilmus egä katõ nädäli takast tõsõpäävä

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro

E-post: umaleht@umaleht.ee; info@umaleht.ee

Päätoimõndaja: Ülle Harju 78 222 21, 56 606 494

info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org laivi77@hotmail.ee

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster 56 213 177
mariko.faster@gmail.com

Välläandja: Võro Selts VKKF

Trükjã: AS Võro Täht

Lehe välläandmist tugõva:

Riiklinõ programm «Lõunaeesti kiil ja kultuur» ja

Uma Leht Internetin: www.umaleht.ee

Paprõlehe-kujolist Umma Lehte saa lukõ ka Internetist www.netiajakiri.ee päält!

Võrokõisi edevanõmbidõ pidorõiva tulnu vahtsõst pruukmistõ võtta Uma rõiva ilo

Ku mõnõ suurõmba pido pääle mitmõst Eestimaa nukast rahvast kokko tulõ, sis tunnõt rõividõ perrä õkvalt är – mustõ kuubõga omma mulgi mehe, kirivide pruntsõ ja rättega Kihnu naasõ, seto rahvarõivit tiid kah egäüts ja seto pruukva näid hoolõga.

Tuu kõgõ man tulõ küsumine, et mille sis võrokõsõ silmä ei paistu? Mille võro mehe läävä pitto halli ülikunnaga ja naisist saa-i kah rõividõ perrä arru, omma nä Võromaalt vai pääliinast?

Omna jo võrokõisil ummi edevanõmbidõ perändüsest pidorõiva tävveste olõman, egän kihlkunnan tsipa esi mooduga, a ku kõrvuusi panda, sis võit ütist muudu nätä küll.

Kas sis olõ-i tuu pääle tultu, et võissi vällä näüdüdä, kost peri oltas, vai olõ-i meil virku naistõrahvit, kiä rõivit u m m õ l d a võtnu?

2. märdikuu pääväl saiva Võro

instituudin kokko inemise, kink meelet õlõssi illus mi edevanõmbidõ pidorõiva jäl üle hulga ao näütämisses vällä tuvva.

Mitmõ näist omma esi virga umblõja ja näil omma ka tiidmise mi kandi vanõmbast rõivamoodust. Arutõdi. kuis sa-

nu mi ummist rahvarõivist jäl pidorõiva tetä.

Rahvarõivit peetas parhilla sakõst õnnõ lauluparkõ ja tandsurõhmi esinemisrõivis, a pidorõivas pruugitas harva. Ummõtõ võisi ka mi kandi ammõdimehe ja -naasõ mi umma rahvarõivast pido-

liidsil kõrdul kanda. Üts sääne vanal Võromaal ja Tartomaal moodun olnu seo kandi esieriline rõivas om lambahall verevide pailuga kirat pikk kuub.

Võromaal kutsuti tuud ka suur-särgis. Tuu kuub näge niisama uhkõ vällä ku mulke

PLATSI LIISO TSEHKENDÜS

EICHENBAUMI KÜLLI, Võro instituudi juht

vai setodõ rõiva, minka nimä uhkusõga presidendi vastavõtulõ läävä. Presidendiherr esi tund kõüdüst Mulgimaaga ja näütas tuud sammamuudu vällä pidol mulgi kuubõ kandõn.

Kimmähe om ka võrokõisi, kiä hää meelega mi lambahakha kuubõ sälgä

pasnu ja tuuga mõnda pitto lännü. A parhilla saa-i tuud koskilt osta, piät väega häste tiidmä, midä tahat, õtsma mõnõ rahvarõividõ tegijä ja tuu käest rõiva eräle telmä.

Kuun olnu käsitüütegijä võtiva plaani vällä uuri, ku pallo võrokõsõ tahntu tegeligult umma pidokuubõ kanda. Kimmäle pallo ei tiiki parhilla, määne tuu täpsele vällä näge ja käsitüütegijä nakkasõ tuud tutvvas tegemä.

Edimäne suurõmb ettevõtminõ, kon võrokõsõ võinu uhkõlõ umma rõivast kanda ja tuud tõsilõgi näüdüdä, om tõnõ Uma Pido 29. lehekuul Põlvan Indsikurmun. Kiä tund, et timä tahntu sinnä pitto joba ummin ilusin rahvarõivin minnä, andku hindäst kimmäle teedä Näputüüseltsi inemisiile, kiä taad asja iist võtva.

Kiri

Kiri kirotõ aadrõssil Tartu 48, Võro liin 65609 Uma Leht vai info@umaleht.ee

Toimõndusõl om õigus kirju toimõnda ja näid lühendä. Kirä iist hono- rari ei masta.

Es tulõki pikkä lämmind süküst!

Nüüt tulõgi nii vällä, et timahava ai kägu käojaani vai lihtsäle kaku: es tulõ pikkä ja lämmind süküst kostki! Süküskuu olf küll peris illus, a ku sis vihmatõsõ ja külmäs lätõs, sis enämb palflu tagasi es anna.

Hiire-kurivaimu tiidse häste, et vällä enämb medägi ilusat uuta ei olõ, nä säädse hennäst jo septembri algusõn tarrõ. Miis sai üte hiire kätte ja ku vällä lätõs viskama, juhtu üts hulgu kass, kiä mi käest mõnikõrd süvvä küsumän käü, muru pääl olõma ja sai kerge vaivaga lämmä praadi. Nüüt tä pedägi peremehest enämb ku minust: piimä või egäüts kaussi valla ja ega vorsti lõikaminõ ka määnegi kunst ei olõ. A vot proovi hiiri püündä!

Tialaisilõ tulõ kah õks egä kõrd aida man annum vähämbält suurmit ja kaarahelbit täüs panda, sinnä ei olõ varõs viil pihta saanu. Pektükuga lätõ tä kõrrapäält minemä!

Nüüt and uuta, ku pääväkene jäl lämmistämä nakkas. Et pümme õdagu kodutsõmba olõs, kulus tarõn palflu kündlit. A ku jouluai g müüdä ja aasta edimäne kuu kah, sis võit nakada jäl nõnaga tuult püündmä: kas om jo kevjäjä lõhna?

NÕLVAKU KAIE

Praakli Kristiina: esihindä ja juuri iist ei päse kohegi

Võrokeelitside juuriga Praakli Kristiina (32) oppas Tarton välämaalaisilõ eesti kiilt, om esi elänü mitmõl välämaal, kuuldu esimuudu kiili ja nän-nü egäsugutsiid inemiisi. Taast kõgõst om vällä kasunu timä huvi mitmõkeelitsüse vasta.

Su kotsilõ om sakõstõ ültü, et sa olõt maailmakodanik. Kui-muudu tuu vällä paistus?

Ma ei mõistaki täpsähe üldä, midä maailmakodaniguse olõminõ tähendäs. Mu jaos tähendäs taa innekõkkõ üttestüküst sõitõlmist punktist (riigist) A punkti B, lühkse ao joosul elämist eri kiili ja kultuurõ kesken ja sõs säält jälki edesi minekit, määnestki kimmäst pidämist sõs kongi olõ-i. A ku inemise kõnõlda, sõs olõssi maailmakodanik tuu, kiä om elänü eri kiili ja kultuurõ scen, kiä kaes asjo pääle laembalt, om lepligumb ja kiä näge ka asjo tegünemise taadõ.

A iho ja vaimu mõttõn om ilmakodaniguse olõminõ väega västüv – varramba vai ildamba piät hindä käest küsümä, kiä ma esi olõ ja kon om mu kotus tegeligult. Esihindä ja ummi juuri iist ei päse kohegi ja vaival, et kõik aig riigist riiki sõitõlõminõ taa man abis om. Vastapiten.

Kukki ilmakodaniguse olõmisõ man omma ka uma hää külle, tahassi ma väega luuta, et naa ao nakkasõ sõski ümbre saama. Mu hindä jaos küll. Esi tahassi löüdä hingerahhu ja innekõkkõ üte kotussõ, mink külge hinnäst

kõütä. Midä aig edesi, tuud inämb olõ nakanu tundma, et tegeligult om tuus kotussõs Eesti, mille ei mõni Lõuna-Eesti küläkene. Olõ elänü küll peris pikkä aigu välämaal – kokko vast kuus aastakka – piä ma hinnäst hinge poolõst iks innekõkkõ lõunaeestlases.

Olõt kirotanu raamadü «Minu Itaalia». Miä sinnu Itaaliaga kõüt?

Mu kihlatu – Põha-Itaalian Genova liinan eläs üts itaalia nuurmiis, kiä om üteliisi andnu viimädsõ kuvvõ aastaga joosul põhjust sõita Eesti ja Itaalia vaiht.

Kõnõlõ mõnõst esierälidselt miilde jäänüst asast Itaalian.

Rassõ om ütte asja vällä tuvva ja tan kotsil jätäsä ma võimaligu kultuuriõki kõrdalõ. Noidõga putut iks kokko, tahat vai tahtmalda. Põha- ja Lõuna-Euruupa omma kultuuri poolõst väega tõistmuudu kandi. Esiki väega hää ettevalmistusõga inemisel tulõ varramba vai ildamba Itaalian ette suurõmbit-vähämbit uutmalda asjo.

Mullõ om väega miilde jäänü tuu, kuis Itaalian perh kokko hoit ja kõgõ man väega ütstõsõga rehkendäs. Lämmä ja herksä perresuhtõ olliki edimädsõ, minka kokko puttõ ja mink pääle kõgõ inämb mõtli. Parhilla proovi veidemb märki esihindä pääle ja inämb tõisi pääle: kuis näil lätõ, midä nä täämbä tennü omma... Paistus, nigu naa olnu

PILT ERÄKOGOST

Praakli Kristiina Itaalian.

väiku asä, a nail om tegeligult pallo suurõmb tähendüs.

Ka Soomõ om sullõ tähtsä.

Soomõ om mu jaos kimmähe kõgõ tähtsämb välämaa. Soomõ om olnu mu hindä arõnõmisõ man väega tähtsä riik. Taa om edimäne välämaa, kon pikembält elli, edimäne, kon näi kümmit ja kümmit eri rahvit ja kuuli eri kiili.

Uma hindä erialal olõ Soomõ ülikoolõn (Tampere ja Helsinki) oppõn kõgõ inämb edesi lännü, hinnäst tävpendänü ja hinnäst hindä erialal löüdnü.

Põimukuu lõpul sai valmis su doktoritüü Suomõ lännü eestläisi keelest. Ku kavvas jääse nä viil eesti kiilt kõnõlõma?

Soomõ eestläse kõnõlõsõ eesti kiilt täpsähe nii kavva, ku nä esi tuud tahtva. Soomõn om väega hulga eestläisi. Ammõtligult eläs säält 28 000 eestläst, a tegeligult arvatas, et või kõnõlda kats kõrd suurõmbast numbrist.

Keele alalõhoitmisõ ja keele ärvahtamisõ mõttõn omma Soomõ eestläse keerolidsõn olokõrran. Soomõ om Eestile nii lähkõn, kultuur om külland üttemuudu, keele omma lähkõd-

se. Eestläisi om hulga. Kõik naa asä võiva keele alalõpõsumisele nii ütten avita ku ka keele vaihtamist kipõmbas tetä. Üts Soomõ eestläne üteli mullõ ütõskõrd, et suumlasõs om nii lihtsä saia, vaihta õnnõ edenimi är ja kõrran! A tõsõlt puult võiva säändse asä panda ka väega umma kiilt hoitma.

Inemisest hindäst olõnõs lõpus iks kõik. Üte-tõdsõ asä mängvä kül ütten, a inemine tege otsussõ iks esi. Tuuperäst omma keele alalõhoitmisõ ja vaihtamisõ man keelehoiagu tähtsä. Inemine om tuu, kiä tä olla taht ja mitmõ keelega kotussõn om kiil iks edimäne asi, minka näüdüdäs hindä kuulmist ja olõmist.

Kas su uurmisõ võissi ka võro kiilt avita? Midä piässi võro keele man uurma?

Mullõ tulõ päähä õkva hulga mõttit, midä võro keele kõnõlõjidõ käest võissi uuri. Näütüses, miä juhtus sis, ku ütõ kõnõlõs võro, tõnõ eesti kiilt? Kuis kõnõlõsõ Võromaa tõismõlidsõ? Arva, et tõismõlidsi keelen saava kokko eesti ja võro kiil, arvada ka Interneti-ingluse kiil, sõpruga ütine kiil, võiolla viil midägi. Olõssi huvitav teedä saia, määne roll määntsel keelel om. Mille om võro kiil mõnõn olokõrran parõmb ku eesti kiil? Mille inemine ütles mõnikõrd eestikeelidsõ jutu sisse midägi võro keeli? Kas küsumüs om keele häädüsen, kõnõlõja hindä-tiidmisen vai hoobis muun?

Mu hindä uurmisõ võissi

taa man vast olla hää niisama ette võtta näüdüses, a mitte võrdlusõs.

Olõt kül ilma ja inemiisi nän-nü, ummõhtõgi kõüt midägi sinno ka Võromaaga.

Ku mu käest küstäs, kost ma peri olõ, om mu edimädsõs vastussõs iks Põlvamaa. Süämele kõgõ armsamba kotussõ omma latsõpõlvõga kõüdüssen. Olõ sündünü Rāpinā vallon Ruusal, kon elli neli edimäst eloaastat. Säält kolisimi Valgjärvele. Lõpõti Valgjärve põhikooli, kost lätõ tagasi Ruusalõ vanaimä ja vanaesä mano. Elli näide man ja käve kolm aastakka Rāpinā gümnaasiumin.

Olõ võro keele seen üles kasunu, saa võro keelest väega häste arvo, a esi ei kõnõlõ. Mu Ruusa-vanaimä ja -vanaesä omma mukka kõik aig õnnõ võro kiilt kõnõlnu, a ma näile eesti kiilt vasta.

Sa tüütät Tarto ülikoolin ja oppat välämaalaisilõ eesti kiilt. Kas sullõ miildüs su tüü?

Mu jaos om taa nigu hobi ja tüü üttepandminõ ja miä saa tuust viil parõmbat olla! Miildüs, et saa midägi tudõngiilõ edesi anda, a oppaminõ olõ-i kunagi ütõpoolinõ. Ma saa tudõngiidõ käest ka hulga vasta. Egä inemine ja egä tunn om esimuudu. Mu jaos tähendäs ülikoolin oppaminõ tudõngidõga ütten opmist ja ka näide käest opmist.

Küsse **FASTRÕ MARIKO**

Tunnõtuisi inemiisi man sandin

PEEDOSAARÕ KAISA

**Et minevä iispäävä joo-
si vannost kombist luku
pidävä inemise märti
vai võti santõ vasta, sis
mõtlimi kah veidikese
nalla tetä ja mõnõ kuul-
samba vanavõrokõsõ
mano vigurit tegemä
minnä.**

Kamp sai meil kirriv: ma
vacnõ külmäjä aokiränik,
pillimehest naabrimiis
Laube Kadri ütten uma katõ
latsõga, Mardiesä (Kalkuna
Henn-Hillar) ja Mardiimä
(Saarniidü Hardi).

Kõgõpäält oll plaan
minnä Võro maakunna
aasta esä Timmi Mardi
poolõ. Mõtlimi, et vast
saami Mardi hindä kätte, a
ussõ pääle tull vasta timä
vanõmb poig Tarmo.

Koton oll hulga latsi,
näide silmä leivä helkämä,
ku näivä meid lõõtspilli-
mängu, laulu ja tandsuga
tulõman.

Algusõn tull sis iks tand-
su lüvvä, selle et pillime-
hel olli näpu jahhe. Edesi
uursõmi, ku tark Timmi
perc kah om. Kússemi
mõistatuisi ja kõik vastussõ
üteldi meile ilosalõ är. Tark
pere oll! Iks oll jahe ja pe-
reesä Tarmo pand' ette tetä
viil üts tands. No tandsõ-
va nii perelatsõ, peresä
ku märdipere kõik kuun.
Märdiimä koti sisse panti
ka veidikese kommi ja
rahakopkast.

**Maavanõmba pini taht-
sõ lõõtsa nahka panda**

Edesi võtsõmi ette tii Võro
maavanõmba Tuliku Ülo
maja mano. Maavanõmba
pini tahtsõ mi lõõtspilli
nahka panda, a muido oll
peris sõbranõ.

Ka sääll lasti meid ilosahe
sisse. Peresä kahõs jälki
koton es olõ ja meid võtsõ
vasta vanõmb poig. Kússemi
mõistatuisi ja tandsõmi.
Märdiesä sõend märdiimä
silmi all pernaasõ tandsma
võtta. Ai tuud tõrõlamist
peräst! Ka sääll sai märdi-
imä kott kaalu mano.

Sis tull veidikese pikemb
sõit – mõtlimi Põlva liina-
pääle küllä minnä. Aadrossõ

Timmi Tarmo kússe märdisantõ käest viil üte tandsu mano.

PEEDOSAARÕ KAISA PILDIT

Pilli-Märdi Laube Kadri kääe lõõd-
satõmbamisõst är es väsu.

oll meil olõman, a et esi olõ-
i Põlva inemise, sis lätõ jupp
aigu õigõ maja otsmisõ pääle.
Tuu oll ridaclämise maja.

Edimädsõ majaosa kõõgi-
aknõst kai meile vasta üts
vanõmb herr, lätõ kõõgist
vällä ja kistuf tulõ kah är, ussõ
vasta es tulõ kiäki. No mi viil
tsipakõsõ laulimi ja palsimi
sisselaskmist, sis sai viländ.

Lätõmi tõõsõ lahtri mano.
Ka sääll palsimi ja veidikese
eski sõnotimi, a tuu es avi-
da. Teimi sis sandikrutski ja
tõmpsimi pingi ussõ ette. Las
sis hummogu esi kaesõ, kuis
vällä saava! Seo om tasu, ku

oll meil olõman, a et esi olõ-
i Põlva inemise, sis lätõ jupp
aigu õigõ maja otsmisõ pääle.
Tuu oll ridaclämise maja.

Edimädsõ majaosa kõõgi-
aknõst kai meile vasta üts
vanõmb herr, lätõ kõõgist
vällä ja kistuf tulõ kah är, ussõ
vasta es tulõ kiäki. No mi viil
tsipakõsõ laulimi ja palsimi
sisselaskmist, sis sai viländ.

Lätõmi tõõsõ lahtri mano.
Ka sääll palsimi ja veidikese
eski sõnotimi, a tuu es avi-
da. Teimi sis sandikrutski ja
tõmpsimi pingi ussõ ette. Las
sis hummogu esi kaesõ, kuis
vällä saava! Seo om tasu, ku

Lätõmi tõõsõ lahtri mano.
Ka sääll palsimi ja veidikese
eski sõnotimi, a tuu es avi-
da. Teimi sis sandikrutski ja
tõmpsimi pingi ussõ ette. Las
sis hummogu esi kaesõ, kuis
vällä saava! Seo om tasu, ku

Lätõmi tõõsõ lahtri mano.
Ka sääll palsimi ja veidikese
eski sõnotimi, a tuu es avi-
da. Teimi sis sandikrutski ja
tõmpsimi pingi ussõ ette. Las
sis hummogu esi kaesõ, kuis
vällä saava! Seo om tasu, ku

Lätõmi tõõsõ lahtri mano.
Ka sääll palsimi ja veidikese
eski sõnotimi, a tuu es avi-
da. Teimi sis sandikrutski ja
tõmpsimi pingi ussõ ette. Las
sis hummogu esi kaesõ, kuis
vällä saava! Seo om tasu, ku

Põlva liinapäa Tammõ Tarmo ja timä naanõ märdisantõ haardõn.

märte sisse ei lasõ!
Mõtlimi, et proovimi iks
perämädsõ lahtri man kah.
Laulimi veidikese ja sis tull
peremiis ussõ vasta. Kutsõ
sisse. Mi sis õkva tennämä, et
ainukõnõ seo maja pääle, kiä
ussõ usald' valla tetä.

Ku är naksimi minemä, sis
ussõ pääl hõigas peresä meid
viil tagasi. Ütef, et oll märdi-
imä kotti võlss püksikarmanist
rahha pandu. Egas midägi,
saimi sis seo lahkõ perre käest
kats kõrda rahakõist!

Kússemi tuud kah, kiä viil
lähkün eläse, kelle ussõ taadõ
minnä. Lähkün pidi olõma
Nookõ – Koidu ja Anne – per-
re kortõr. Lätõmi sis näide
ussõ taadõ laulma.

All maja iin viil kaimi, et
illos – tulõ kortõrin palasõ.

Kússemi tuud kah, kiä viil
lähkün eläse, kelle ussõ taadõ
minnä. Lähkün pidi olõma
Nookõ – Koidu ja Anne – per-
re kortõr. Lätõmi sis näide
ussõ taadõ laulma.

All maja iin viil kaimi, et
illos – tulõ kortõrin palasõ.

Kússemi tuud kah, kiä viil
lähkün eläse, kelle ussõ taadõ
minnä. Lähkün pidi olõma
Nookõ – Koidu ja Anne – per-
re kortõr. Lätõmi sis näide
ussõ taadõ laulma.

All maja iin viil kaimi, et
illos – tulõ kortõrin palasõ.

All maja iin viil kaimi, et
illos – tulõ kortõrin palasõ.

Ussõ takan laulimi uma viis
minõtit küll, a kiäki valla
es tii. Lätõmi sis üte kõrra
allapuulõ. Sääll ka es lasta
sisse, a naabrinaanõ kuulõ
läbi ussõ, et kalitori pääl
lauldas ja mängitäs pilli
väega häste.

Tuu hää pernaanõ lask
meid pallõmalda sisse.
Kússemi mõistatuisi ja
varsti tulli kodo ka perre-
tütte, kiä olli kah käünü
märti juuskman. Teimi sis
Põlva märtõga üte tandsu.
Palsimi hinnäst järgmäste
paika juhata. Pereimä juhaf
meid edesi Põlva koorijuhi
Määri Andresõ mano.

A tuu maja ussõ iin, kon
Määri Andresõ eläs, olli
säändsõ luku iin, et sinnä
joht ütski santõ egä varas
sisse ei saa! Kõlistimi sis alt,
et tahami väega küllä tulla,
a Andresõ es võta vasta.

**Haigõmaja juht jäi
märdiõnnõst ilma**

Viil pruusõmi Põlva haigõ-
maja juhilõ Jostovi Koidulõ
märdiõnnõ viimä minnä.
Juhatõdi jälki ridaclämise
mano.

Kaimi sis, määndsõ lahtri
man om kõgõ uhkõmb
massin. Laulimi ussõ takan
kavva, lõpus tull pernaanõ
aknõ pääle.

Tä pallõf andis ja üteli,
et saa-i meid kahõs sisse
laskõ, selle et poig Tarnast
ütten väiku latsõga om küllä
tulnu ja lats joba maka. A
rahha tsusaä tã mi karma-
nihe küll.

Kússemi sis, et kon Jos-
tovi Koitõ eläs ja tull vällä,
et haigõmaja juht om uma
ridaclämise hoobis vällä
üürnõ ja eläs esi muial. No
tull sis timäl märdiõnnõst
ilma jäiä.

Perän, ku joba massina
pääl istsõmi ja kodo poolõ
sõidimi, sis naksimi mõt-
lõma, mille meid egäl puul
sisse es lasta. Arvada mi
maski olli veidikese tsiku
muudu ja jo sis peläti tsia-
grippi! Märdisaaki saimi
katõ ja poolõ tunniga 315
kruuni, neli pakki komp-
vekke ja unigu ubinit. Peris
lustilinõ oll ja ku no peris
ausalõ üteli, sis oll seo mul
edimäne kõrdõ elon märti
juuskman kävvü.

Kússemi sis, et kon Jos-
tovi Koitõ eläs ja tull vällä,
et haigõmaja juht om uma
ridaclämise hoobis vällä
üürnõ ja eläs esi muial. No
tull sis timäl märdiõnnõst
ilma jäiä.

Kússemi sis, et kon Jos-
tovi Koitõ eläs ja tull vällä,
et haigõmaja juht om uma
ridaclämise hoobis vällä
üürnõ ja eläs esi muial. No
tull sis timäl märdiõnnõst
ilma jäiä.

Kússemi sis, et kon Jos-
tovi Koitõ eläs ja tull vällä,
et haigõmaja juht om uma
ridaclämise hoobis vällä
üürnõ ja eläs esi muial. No
tull sis timäl märdiõnnõst
ilma jäiä.

Kússemi sis, et kon Jos-
tovi Koitõ eläs ja tull vällä,
et haigõmaja juht om uma
ridaclämise hoobis vällä
üürnõ ja eläs esi muial. No
tull sis timäl märdiõnnõst
ilma jäiä.

Kússemi sis, et kon Jos-
tovi Koitõ eläs ja tull vällä,
et haigõmaja juht om uma
ridaclämise hoobis vällä
üürnõ ja eläs esi muial. No
tull sis timäl märdiõnnõst
ilma jäiä.

Kússemi sis, et kon Jos-
tovi Koitõ eläs ja tull vällä,
et haigõmaja juht om uma
ridaclämise hoobis vällä
üürnõ ja eläs esi muial. No
tull sis timäl märdiõnnõst
ilma jäiä.

Innemi

**Viiemiis
Timmi Mart**

Oll 1968. aasta. Noorte Hääll oll
mu käest telnü jutu Kalõvipoja
kolhoosi noorõst agronomist
Timmi Mardist. Tuudaigu olli
moodun kutsõmeisterlikkusõ
võistlusõ. Mart oll nuuri agro-
numõ hulgan kõgõ kõvõmb
miis uman rajoonin ja pääle tuu
ka vabariigin.

Suvõpuhkusõ perämädsõl
pääväl otsusti Kalõvipoiga
minnä. Minno opati, kuis kõgõ
lühembät tiid piten sinnä saa.

Kontõrin olli tuul kelläaol
õnnõ Padari Helju ja Ivanovi
Linda raamadupidämise tarõst.
Nä võti mu hindä hoolõ ala.
Perän avit minno Mardi ülesots-
misõ man esimiis Lillepuu Ivo.
Aimi Mardiga juttu, kaimi, kuis
vili ja kardokas kasus. Tuu kõik
sai paprõ pääle pantus ja Noorte
Häälele saadõtus.

Jutt ilmu nuurilchen päälkirä-
ga «Viiemees». Mart oll edesi
opma länõ EPA-htõ ja semesti
väega häste läbi saanu, nii et
ekäpiten sobilik päälkiri.

Perän trüküti «Viiemees» är
ka ülikoolin aokiränigus õpjiõ
määrät kogomigun «Pilt, sõna,
fakt». Sinnä mano oll uma arva-
misõ andnu Saarõmaa kuulsa
põlluaokiränik Rauniste Helju.
Timä tekk mu kirätükü maaha.
Perän, ku Heljuga tutvõs ollimi
saanu, pallõf tã krõbõhidõ sõnnu
peräst andis. Ütef, et ega kiro-
tusõl muud vika es olõ ku tuu, et
kirotaja oll liinainemine.

Viil om meelen üts Mardi
sõnavõtminõ nuuri kuunõlõkil.
Mart kõnõf, kuis piät umma
koto ja kodukotust armastama.
Mu kõrval kõkuuf tehassõnoor-
rik säändsõ jutu pääle nauru.
Presiidiumilavva takan, kon
istõ tähtsambä nõna, naati kah
kulmu kergütämä. Säänest juttu
kõnnõpuldist huupi es kõnõlda.
Iks vilätõnni, piimäliitri ja liha-
kilo – nuu olli tähtsäl!

Naa vana äsa tulli miilde,
ku loi lehest, et Timmi Mart
om tunnistõt Eestimaa aasta
põllumehes ja Võromaa aasta
esäs. Mul om hää miil, et Mart
om iks sääne nigu palfo aastit
tagasi - viicmiis!

VALPRI LIINA

Viaparandus

3.11. Uma Lehe Innemi-rubriigi
luu «Kuis imä lamba ja varsaga
sõit» mant oll är kaonu autori nimi:
Mandli Sulõv. Pallõmi andis!

UMA LEHE TOIMÕNDUS

Kanada võrokõnõ peränd' Võro instituudilõ sirvilavva

HARJU ÜLLE
ylle@umaleht.ee

**Ku Kanadan elänü Võro
liinast peri Kerstenbecki
Heldur (1924–2009) kevjä
kuuli, sis saat' timä lähk
Võro instituudilõ Helduri
tettü puust sirvilavva vai
mausu 2009. aastaga
kallendri.**

Sirvilavva, mink pääle meistri-
miis oll palotanu ka Võro insti-
tuudi logo, toimõnd Võrolõ
Helduri klassisõsar Teene (Si-
bula) Ilme, kiä eläs Pärnun.
Sinnä kolisi tã Kanadast 2005.
aastal.

Ilme tiidsõ Helduri kotsilõ

kõnõlda, et tollõ vanõmbil oll
Võrol pargi veeren suur maja,
miä om parhilla uhkõs ümbre
chitet. Helduri esä oll edimädsõ
Eesti vabariigi aigu pangaam-
mõtnik ja ärimiiis.

Ilme opsõ Helduriga kuun
Võro gümnaasiumin. Et kooli
lõpp jäi väega segädsõ ao pääle
– 1941. aastaga kiudutamisõ
aigu – sis lõpõti nä kooli 1942.
aastagal. «Nuurus oll patrio-
tilinõ tuudaigu.» kõnõf Ilme.
«Võro gümnaasiumi noorõ
julgsi saksa aol tähistä vabahus-
sõan surmasaanuidõ havva pääl
vabahussõda aastapäivä.»

Säänesama oll ka Kersten-
becki Heldur, anniga poiss,
Ilme teedä üts targõmbit koolin.

Heldur lätõ edesi opma tehni-
kaülikuuli, sääll võeti Saksa
sõaväkke. Tekk läbi «Tšehhi
põrgu» – vägüsi Saksa sõa-
väkke võedu cesti poisi saiva
tunda tšehhe vihha – ja jõudsõ
peräkõrd Amecrigamaalõ. Kan-
nadan sai tã tehnika-haridusõ,
oll elektroonika-miis ja tiinse
häste. Naasõ Benitaga oll tãl
kolm last.

«Trehvsimi Helduriga Vesi
Salme kaudu Toronton võro-
kõisi kokkosaamisõl.» kõnõf
Teene Ilme. «Helduril oll suur
huvi kirändüse ja mausu vas-
ta, tã oll osavidõ kässiga miis
ja tekk pensionipõlvõn ilosat
palotustüüd.»

Heldurit kõütse ka numõro-

loogia ja egäsugudsõ vana
kallendri. «Sirvilavva tekk
tã õigõ mitmit.» tiidsõ Ilme
kõnõlda. «Mul om väega hää
miil, et timä armastus ja huvi
mi vana kultuuri vasta joud
sirvilavva kujol tagasi Helduri
latsõpõlvõ kodoliina, kon seost
luku peetas.»

Kerstenbecki Heldur jõudsõ
vahtõs Eesti vabariigi aigu
kõrra ka uman latsõpõlvõliinan
Võrol kävvü ütten naasõ, poja
ja tütreaga. Timahava oll
plaan jäl tulla, suurõ laulu-
ja tandsupido pileidi olli
jupp aigu ette är ostõdu. A
1. lehekuul es olõ Heldurit
inämb.

HARJU ÜLLE PILT

Tshekendüs jätt' tüüst ilma

JÕKSI ADO

Lugu sai algusõ 1960. aastidõ algusõh, ku oll tuu aig, ku viletsit kolhoosõ naati kokko pandma vai noist hooõis sovhoosõ tegemä. Mi, õigõmbalõ mu kolhoos, koh ma tüüti, panti kõrvalkolhoosiga kokko ja tetti sovhoos.

Ja tuusama kõrvalkolhoosi esimiis tetti sovhoosi direktris. A viimäne oll ilmado auahnõ, tükke egäle puulõ etteotsa ja tahtsõ kim-mälõ tähtsõ olla. Ma tundsõ tedä joba tollõst aost, ku tüütimi ütch Rāpinā MTJh, ma olli traktorist ja timä pääagronuum. Ja ku MTJ-i är lagosiva, sokutõdi tä kolhoosi juhtma. Iks juhtva kotus! A mul tull' vinne kroonuhtõ minnä. Vahtsõst saimiki kokko kolhoosih.

Sis juhto nii, kolhoos (viil inne liitmist) saaf minno autojuhtmisõ tõist liiki opma. Kursusõ naksi pääle radokuuh ja lõppiva mah-lakuuh.

Kävemi katõköistõ opmisõ kursuisil Verioralt Tartõ liina: hummogu rongiga liina ja õdago tagasi.

A tuusama ao siih saadõti kolhoosi raamadopidämist opnu nuur ja ilmado illos latškõnõ. Nii mi kolhoosi

KOHA PRIIDU TSEHKENDÜS

ku ka ümbretsõõri tsura olli-va nigu ulli, kõik tahtsõ tuu latškõsõga tandsi!

Pääle kinno tetti jo tandso. Ja kuis sis viil kõik tükvõ hinnäst pakma kodosaatjas, pääle tandso! Ja väega õnnõlik oll' tuu, kedä latškõnõ lubas külä pääle tulla!

No nii. Latškõnõ oll' umactte kortõrih, kolhoosi kontõrist kats-puul kilomiitret kavvõmbah. Kortõr oll' tõõsõ kõrra pääl. Ja sinnä lät's tuu uhkõ, viil esimiis, ummi kambajõm-mõga, õt näüdädä, ku tähtsõ tä

om ja ku häste tä naisiga mõist läbi kävvü.

Pummõlung käve hummoguni, ja näet, jummal olõ õs külä pääle käüjide puult. Kodo tullõh sattõ esimiis esi ja üt's kambajõmm tõõsõ kõrra trepist alla. Mõlõmba laheva uma ilosa näo är. Arst plaastõrd miihi näo är, a küläravha suu jää-s kinni. Väega vihanõ oll' esimiis, kannahat-s sukugi, ku kiäki tuust luust kõnõl.

Päält tuud jamma tullgi kokkoliitmine. Mi kolhoosih tetti sis nigu kolhoosi matmispido.

Suurõmba ašameche tulliva kolhoosi kontõrihe ja muidogi ütch viinapudõlidõga. Ma esi lät'si kah. Olli nigu uhkõ tuu pääle: kolhoos saaf jo minno umal kulol autojuhtmisõ kursusõlõ.

Ja matmispido oll' väkev, viina pallo, juttõ pallo, kõvvo miihi pallo.

Ma tahtsõ kah sis «köva» miis olla! Võti noorõ raamadopidäjä-preili lavvasuvlist puhta paprõlehe ja tshkendü sinnä tulõvadsõ direktri õnnõdo külä pääl käümise luu. Tshkendüse ala kiroti viil sõnnoga: «Päiv ju nõsõs nigu ruus, kavaleri iks viil kuuh!» Kõigil oll' hää miil, kõik naariva ja mul hindäl kah kihk siih, sai midägi är tetä uhkõlõ mehele!

Päält pito jäi tuu tshkendüs kontõrihe ütch lavvasuhvlihe ja ku tuu tshkendüste saanu direktri tull' kraami üle võtma, lõudse tuu tshkendüse lavvasuhvlist ja tundsõ sääil hinnäst är.

Eesti vanasõna ütles: kes peräst naard, naard parõmbalõ. Mu naar ollgi otsah! Peräst autokursusõ lõpõtämist tuu uhkõ esimiis-direktri minno tüühü võtaks. Tõõsõ mehe võt' külh!

Hopõn tulõ täüs süütä!

RUITLASÕ OLAVI, tohtri

Kac, saagi odavam-balt läbi, ku mudsu veidükese võtt! Ku õks kaloskit om vaia ja rahha ei olõ, lõikat seerikil seere maa-ha ja ommaki kaloski määndse! Ütest kummikindast jakkus viis kõrda naasõ man käümises...

Ao omma rassõ ja egält puult tulõ himiitsitã! Silmäärsti näütüses süstvä puulpümehile silmä sisse Avastini – peräsooliguvähä ravis mõtõldut rohto. Tuu om 20 kõrda odavamb ruuh ku õkva silmä süstmise jaos mõtõld Lucentis, mink üt's prits mass 20 000 kruuni. Tohtri kitvä perrä, et Avastin tüütäs täpsele sama häste.

Arstõl om õigus. Ega ku pääle kaet, sõs persemulgul ja silmä suur vahet ei olõki. Mõlõmba omma ümõrigu ja ku sullõ kiäki mõrohido ja sitadsõvõitu silmiga otsa kacs, sõs ei olõki vahet määnestki. Mille sis üt's ja sama rohi ei piäsi mõoma?

Kac parhilla murõligult, miä mu sünnüliinast Võrost saa. Vahtsõ hobõsõ omma külh rii ette pantu, a rii pääle omma vana valitsõja veidikese pallo võlakuurmat jätnü.

Et hobõsõ tüüd tetä jovvasi, tulõ näid kõvastõ süütä. Võromaa Teatajast loi, et Pauri Toomas nõudsõ hindäle volikogo esimehes olõmisõ iist 14 600 kruuni kuun. Kacgõ, kuis elläi süü? Esihindäst om tuu peris hää tüüots. Nigu jummal

asõmik maa pääl. Ve-hit päiv läbi vasaraga: põmm! ja Koreli uja ei haisa inämb, põmm! – kõik ülejäänü mulgu kah kinni!

A ma ütse, et 14 600 om veidükese veidü! Villändi liinan saa volikogo esimiis 8000 kruuni peio ja õkvall om näta, ku sitt clo sääil tege-ligult om: õkvall lõvveti tsia-gripp, ilda aigu lõvveti Villändi järvest koolnu. Liinan om näil õnnõ üt's kultuuriakadeemiä. Folklooripido ei loc, tuu om no piaaigu egän liinan. Nii ei saa valitsa. Hopõn tulõ kurgu-mulguni täüs süütä, sis ei tüki võõra rüä sisse. Ma nõvva Paurilõ 60 000 kuun. Ku täüs lät's ja hainamaa pääl lahki lät's, ei olõ midägi, võtami vahtsõ esimeche. Näid om Võrol jalaga sekä... Nii ku palganumbri 60 000 ütlet, nii om sul mitusada volikogo esimiist ussõ takan hannan!

Ja ku sõs kah vankri viir-dümä ja elo edesi minemä ei nakka, sõs ei olõ muud ku tulõ vanna hääd Avastini-trikki pruuki. Ku õks liinavalitsõja silmä tähtsät kinni ei võta, sõs tulõ peräsooliguruuht silmä süsti ja külh sis õigõ pilt elost silmi ette tulõ!

* *himiitsitã om vinnekeelid-est sõnast «keemia/ himia/ himitit» mu puult tulõtõit vahtsõnõ võrokiilne sõna ja tähendäs mitte millestki millegi tegemist.*

Latsilõ

Vastussõq saatkõq
Tartu 48, Võro liin
65609 Uma Leht vai
info@umaleht.ee.

Manoq kirotagõq uma nimi, vannus, aadrõs ja televõnoninumõõr. Vastajidõ vaihõl loositas välilä võrokeelitsit latsi-raamatit vai kasette ja Uma Lehe klepse.

Minevākõrdsõ mõistatusõ vastus oll' päivlik.

Avvõhinna saa Kuklasõ Helen (8) Rõugõ vallast Soekõrdsi küläst.

Naaq ommaq Võromaa perekunnanimmiga inemiseq. Midä näide nimeq cesti keeli tähendäseq? Kirodaq esiq võrokeeline sõna ja tuu cestikeeline tähendüs! Tiiq näüte perrä!

kasukas, mets, hunt, tatar, kukk, sipelgas, kevad, harakas, lind, nael, käbi, kaev, karu, metsis, saarmas

Mõtsa Meeli ⇨ mõts (mets)

Nagla Priit ⇨ nagõl (_____)

Keväjä Karla ⇨ _____

Kao Kaspar ⇨ _____

Kahru Katri ⇨ _____

Tsirgu Max ⇨ _____

Kikka Kadri ⇨ _____

Soc Silja ⇨ _____

Utra Joosep ⇨ _____

Haraga Merlin ⇨ _____

Mõtusõ Mart ⇨ _____

Tatrigu Ave ⇨ _____

Kuklasõ Ott ⇨ _____

Kaska Karin ⇨ _____

Kuku Kaarli ⇨ _____

Tshekendiq SAARÕ HIPPI (8) ja RAHMANI HEBÕ (11)

Kaeq egä kolmapäävä vahtsit Jussi-multikit: www.lastekas.ee → Jussi multikad → multikaq võro keelen!

Kuuluda

Kuulutusõ tel 78 22221, info@umaleht.ee

Teemi är!

Võtami maaha ohtlikkõ puid ja lõikami võssu. Tel 5810 8597.

Telli Uma Leht Võromaal peri sõbralõ, tutvõlõ vai sugulasõlõ! 6 kuud – 60 kr, 12 kuud – 120 kr Telli saa tel 78 22 221 vai info@umaleht.ee

Umma Lehte saa Võromaal ja Setomaal Lehepunkti müügikotusist, Tartõ pääpostkontõrist ja Talinast Ateena raamadupoodist (Roosikrantsi 6)

Massaaž om hää tervüsele!

Hää Võromaa pensionäri! Ma julgus-ta teid tasomisõlõ (massaaži) tulõ-ma.

Ma olõ esi ka nii-üteldä nuur pensionär, inneskine medõdõ ja ti nüüt massaaži Varstu ja Mõnistõ vallan. A või tulla ka Rõugõ ja Võro valda, ku kutsutas. Või kasvõi peris kodu tulla. Neläpäivilde ti tasomist ka Võrun Tartu tn 23 ilusalongin.

Tasominõ avitas pää-, sällä- ja muu lihassõ- ja närivalu kõrral. Ärke keäki mõtõlgõ, et om pallo vana massaaži saamisõs! Õkvall vanõmbil inemisil omgi vaia veravarustust ja ainõvahetust avita.

Niiet tulkõ ja pruuvkõ! Kõik, kes omma käünü, ütlesse, et hää om. Ei olõ kuulnu, et kellelgi halvõmb olõssi naanu.

Kõlistagõ tel 786 1046, 5199 7239 (Eelsoo Ellen).

Verska sanatoorium – puhkus elo lätide pääl

Nädälilõpp Setomaal

2 päivä elämist 2-inemise tarõh ütch hummogusõõgiga lõunasüük (puulpäävä) 2 õdagusüüki (riidi ja puulpäävä) mineraalvii- vai muavann 30 minotit soolakambrih istmist 30 minotit valgusravvi Käümise-keppe pruukminõ (puul- ja pühapäävä) 1 kõrd Viiparadiisih nikani ku viländ saa Reta baari pilet

Hind 2400 kruuni/katõlõ (peris hind 3100.-)

Taa pakminõ om jovvuh 1.11.2009 – 28.02.2010

Teedüst ja aigu kinni panda saa tel 799 3901 vai info@spavarska.ee

Tossu Tilda pajatusõ

Tsolko suitsõ perrä

Liinanoorik tull' sugulaisi poolõ küllä. Tä tekk suitsu. A juhtu sääne asi, et suidsu sai otsa. Nuurperemiis, kiä oll timä lelläpoig, lubasi noorigu tsiigliga poodi mano viiä.

Majapidämisen oll' üt's vana lž, a sõita iks sai. Noorigukõnõ säädsse hindä perä pääle istma. Lelläpoig karas ratta sälgä ja kipõlt jäl maaha.

Ku tä oll' vahtsõst kolm kõrda nigu dzigitt pruuvnu ratta sälgä hüpädä, röögät tä: «Nigu välk olõs kerrist läbi käünü!» Sis oll' selge, et rattal om midägi vika. Õnnõs lõudse miis hädä küländ ruttu üles: üt's juhe oll' ripakil, tuust nuu särtsägu.

Paidrast Tsolko ei olõ pallo maad. Puuti jõuti inne poodi lät's ratas vahtsõst katski, nii et

puul maad tull' tedä tougada. Tuust es olõ midägi, selle et suidsupakk oll' karmanin.

«Hopõn» bussin

Taa lugu juhtu peris pallo aigu tagasi. Üts sündsä mammi sõit Võro-Väimälä liinibussiga kodo. Äkki tundsõ, et kiäki sälä takan puhk tälle kraac vaihelõ.

Naanõ käänd' ümbre ja näkk võõrast herräkeist. Tuu kai naasõlõ ilmsüüldä näoga otsa ja küsse: «Mis om? Mõltit peräkõrd, et hopõn puhk su pääle vai?» Esi naas väega kõva helüga naardma. Hirnsõ nigu hopõn. Tuu oll' vigurit täüs tuuaignõ tõpratohtri Kõgõr Kiräpäält.

Perän mammi tutvva, kinkalõ tä umast andsakast bussisõidust oll' kõnõlnu, tsusk: «Kac perrä, et busi pääl hobõst jäl ei olõ!»

Hüvä nõu

Saiavorm ubinidõga

puul killo ubinit päts saia puul klaasi piimä kanceeli 2-3 munna klaas tsukõrd

Ubina ja saiaviilu sekä tsukru ja kanceeliga. Panõ mäarit vormi sisse. Vala pääle munapiimä segu, veidü võidu vai tsilgakõnõ õlli ja – ahju!

Riisiga täüdedü ubina

10 ubinat 50 g riisi klaas piimä 1 muna kanceeli veidü tsukõrd

Riis keedä piimäga pehmes. Panõ panni pääle veidü vett ja säc seest tühäs tettü ubina ütstõsõ kõrvälõ. Mulkõ sisse panõ tsukruuga makõs tettü riisisegu. Tsuska pann ahju.

KRUUSAMÄE MAIMU

• Tämbä, 17.11.2009 om kõgõ perämäne päiv Uma Lehe suurõ jutuvõistlusõ juttõ ärsaatmisõs! Pakõ jutu kipõlt kirja ja saatkõ är, järõginõ võistlus tulõ viil aasta peräst!